

Ahval, 11 Şubat 2019

İnsanlar kedilerden çok köpeklere benzer, grup oluşturmak eğilimindedirler. Aslanlar gibi aile çevresi değil, kurtlar gibi sürüler oluştururlar. Yani insanlar cemiyet olarak örgütlenirler. Kibarcası, toplumsal varlıklardır.

Gruplaşmalara zamanla aile, klan, kabile, soy, köy, kent, millet, vb. denmiştir. Bu gruplar sonsuz çeşitliklerde olur ve bunlar her an gözümüzün önündedir: Din, mezhep, dil, ideolojik inanç gruplarını biliriz. Benzer dinamikleri sergileyen bazı gruplaşmalar da spor kulüpleri, yerelci kimlikler, meslek/çıkar grupları, siyasi partiler, X'i sevenler cemiyetleri gibi oluşumlardır ama bunların aynı dürtünün sonucu olduğunu pek fark etmeyiz.

Bunca şikâyete neden olan ve günümüzde pek sık görülen “olumsuz kutuplaşma” bu gruplaşmanın sonucu olabilir mi? Yani, gruplaşma ve kutuplaşma doğal halimiz mi?

Başka bir soru: Grup oluşturmak, “kutuplaşmak” gibi zararlı bir sonuç mu yaratır? Ve nihayet, grup değil de “birey olmak” olanaklı mıdır?

“Birey olmak” oldukça teorik, göreceli ve hatta belirsiz bir ifade. Aydınlanma adına “birey olmayı” bayrak edilenlerin birbirine sıkıca bağlı kişiler, hatta oldukça bağnaz kült grupları oluşturduklarını bile gördük.

Birey olduklarını iddia edenler bir araya geldiklerinde ortak ilkeler ve davranışlar sergilemezler mi? Böyle olduğunda bu bireyler de bir grup oluşturmuş olmuyor mu? Her bir bireyin içinde kaynaşıp belli bir kimliği belirlediği bir grup...

Denecek ki, onlar grubu kendi iradeleriyle oluştururlar. Doğrudur. Ama zaten bütün gruplar böyle oluşur, hapisanedekiler hariç. Onları zorakidir. Ama bir süre sonra o hapis şartlarında bile yeni gruplar oluşur, mafya türü. Çünkü insanlar toplumsal varlıklardır ve kendi iradeleriyle grup üyesi olur ve bireysellikleri artık o gruba göredir.

Sonrasını biliyoruz. Gruplar üzerinde yapılan çalışmaların bazı sonuçları rahatsızlık kaynağıdır, bizi utandırdıkları için bilmezlikten geliriz. Gruplaşma, dayanışmayı, yardımlaşmayı ve bir kimliği sağlıyor ama ötekileştirmeye de neden oluyor.

Empati bütün canlılarda, genellikle kendi yakınlarına yöneliktir; farklı olanlara karşı kuşku duyulur. İnsanlar, üyesi oldukları gruplarının içinde benzer doğruları izler, ötekilerin doğrularına mesafelidirler.

Yani her grup kendi dünyasında yaşar. O dünyanın temel ilkeleri, doğruları, ahlakı, doğrusu/yanlışı, ideali, lideri, güzel/çirkin anlayışı vardır. Ve öteki grupların dünyasını beğenmez, sevmez, istemez. Olanları tarih içinde hep gördük: Bir grup zayıf ise ötekenden hoşgörü ve anlayış talep eder; eğer güçlüyse doğru bildiğini empoze etmeyi vazife bilir.

Doğruyu, zorla da olsa egemen kılmak neden kötü bir davranış olsun ki! Aklın yolu birdir sözü

güçlünün sözüdür, azınlıkta kalan ve güçsüz olan böyle bir laf etmez. Zamanımızda, güçsüz olanlar çok seslilikten ve çok kültürlülüğünden söz ederler. Güçlenene kadar. Güçlenince “doğru” olanı herkese bahşetmek isterler, toplumu çokook sevdiklerinden, tabii!

Türkiye’de ama dünyada da toplum içinde yaşanan kutuplaşmanın bolca konuşulduğu günümüzde süregelen diyalogu – aslında söz düellosunu – izliyorum. Kullanılan yöntemler ve kodlar hep benzer kuralları izliyor. Gruplar kendi doğrularını savunuyor, kimse kimseyi anlamadan ve hele anlamaya çalışmanın gereğini duymadan.

Yöntem şu: Her grup kendi ilkelerini temel sayıyor ve artık “diyalog” son buluyor. Kendi ideolojimiz, mezhebimiz, liderimiz, ahlakımız, doğrularımız tartışılmayacaksa konuşacak ne kalır ki?

Hatta ilkelerde anlaşsak bile, bu ilkelerin hiyerarşisinde anlaşma sağlanamıyor. Farkında bile olmadan, önceden varmak istediğimiz sonucu elde etmek için öncelik tanıdığımız ilkeleri seçerek düşünürüz.

Diyelim iki lideri kıyaslayacağız. Olanaklı ve kolay değil ama varsayalım ki bazı değerlerde anlaştık. Değerlerimiz bilgi, ahlak, liderin bize olan sevgisi, ruhi dengesi, vatan sevgisi, çevreciliği, sanatseverliği gibi değerlerdir. Ama önemli olanı nedir?

Bir liderin bilgili olması mı, ahlaklı olması mı? Bizi sevmesi mi, ruhi dengesinin yerinde olması mı?

Biz bilincinde bile olmadan, ait olduğumuz gruba göre değerlerimize öncelikler tanır, hep önceden eğilimi olduğumuz sonuca varırız. Örneğin, “hırsızdır ama bizdendir” ve “diktatördür ama çağdaştır” der destekleyebiliriz veya tersine, “bizdendir ama hırsızdır” ve “çağdaştır ama diktatördür” der karşı çıkabiliriz. Bu farklı sonuçları değerlerin hiyerarşisini değiştirerek elde ederiz. Kasıtlı değil, farkında bile olmadan, bilinç dışında ve kendimizi bile aldatarak yürütürüz bu kıyaslamayı.

Yani “birey olmak”, “özgür” değerlendirmelerde bulunduğumuza inanmak, kendimizi anlamama

ve aldatma anlamındadır. Biz bir grubun içinde o grubun ilkelerini izlemekteyiz, insanın toplu olarak davranma igüdüünü izleyerek. Bizim özgürlüğümüz ait olduğumuz grubun içindeki özgürlüktür, ama hep o grubun içindeyizdir. Bu sınırlamaya paradigma diyenler olmuştur.

Bundan nasıl çıkılır? Bundan çıkmak istiyor muyuz ki? ıkınca huzurumuz ve inancımıza olan güvenimiz sıfırlanmayacak mı?

Kutuplaşmanın bir kutbu olarak grup kimliğimize sarılmak sonunda daha rahatlayıcı olmuyor mu? Ve kendi grubumuzdan çıkınca kendimizi otomatik olarak başka bir grubun içinde bulmayacak mıyız?

Nihilizm korkutucu gelmez mi pek çok kimseye?

şimdilik, bu sorulara benim cevabım, en azından ilk elde bu alandaki sorunları bilelim biçimindedir. özüm için ilk adım bu olsa gerek.

[Kaynak](#)